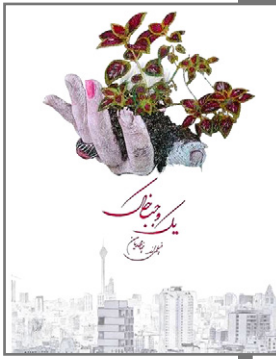

محمد تقی فهیم منتقد سینما:

«یک وجب خاک»، اعتراض دراماتیزه است

محمد تقی فهیم منتقد سینما در یادداشتی به مستند «یک وجب خاک» ساخته نیما مهدیان که در بخش مسابقه بلند هجدهمین جشنواره فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» حضور دارد، پرداخت و آن را اثری در خور توجه دانست که مخاطب را درگیر خود می‌کند و باعث می‌شود که دست پر از سالن بیرون بیاید.

متن این یادداشت به شرح زیر است:

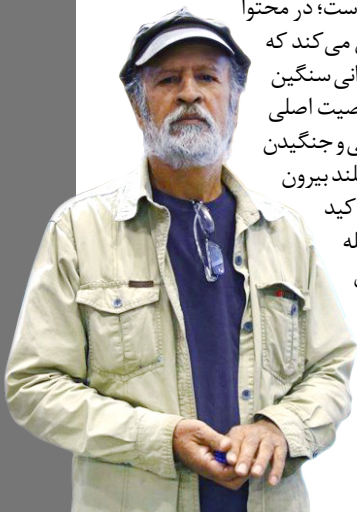
از جمله ضعف و کمبودهای جدی مستندسازی ما، فقدان جذابیت‌های مردم‌پسند است. بدین‌روال که عموم مستندهای ساخته شده موضوعات اجتماعی، تاریخی، محیط‌زیستی و... را گویا برای متولیان امر، خواص و نخبگان دستمایه قرار می‌دهند، در حالی که یک فیلم مستند خوب در عین هشدار به سیاست‌گذاران و مجریان تصمیم‌گیرنده در مواقع بحران‌ها و دیگر آسیب‌های اجتماعی-اقتصادی اما مخاطب‌انبوه را نیز هدف‌گذاری می‌کند.

نیما مهدیان کارگردان فیلم «یک وجب خاک» به نظر من از جمله معدود مستندسازانی است که در طراحی و اجرا ضمن توجه به منظور تلنگر زدن به مسببان وضع موجود و صاحب‌نظران حاکم بر مدیریت، مولفه‌هایی را در محتوا و فرم مطرح‌نظر قرار می‌دهد که تماشاگر انبوه نیز پای کار بنشیند و او با لذت سالن را ترک کند. به عبارتی مهدیان علاوه بر اینکه برای کارهایش از تحقیق و پژوهش کافی غافل نیست، تلاش می‌کند تا آثارش در درجه اول دیده شوند و تماشاگر داشته باشند، این مهم حتی در آثار پیشین این فیلمساز، مثل «آن مرد با اتوبوس می‌آید» یا «میراث ناپدری» بارز و برجسته بود.

اگر چه کارهای پیشین مهدیان طنزگونه و کم‌دی-تراژیک بودند و در «یک وجب خاک» از آن طنزهای خبری نیست، یعنی با اثری تراژیک طرفیم، اما باز هم المان‌ها و مولفه‌های به کار گرفته شده حکایت از دغدغه فیلمساز برای راضی بیرون فرستادن مخاطبش از سالن دارد. اما آنچه «یک وجب خاک» را جذابیت مضاعف می‌بخشد این است که کاری قهرمان‌محور است و نقیبه‌های جدی به دل جامعه می‌زند، به طوری که با رویکرد آسیب‌شناسانه‌ای از مشکلات و معضلات مردم نیازمند به مسکن، تبدیل به فیلمی «مساله‌محور» می‌شود، خصوصاً که محوریت روایت با یک زن است و این گرایش، فیلم را عمیق‌تر و جدی‌تر می‌کند. می‌توان گفت مهدیان با تعمق در اینکه زن‌های بی‌مسکن و بی‌سرنه بیشتر از مردهارنج و مشکلات اجتماعی را تجربه می‌کنند، «یک وجب خاک» را معتراضانه دراماتیزه می‌کند.

از سویی توجه در لایه بندی فیلم به نسل‌های مختلف و چالشی که میان نسل‌ها وجود دارد، «یک وجب خاک» را به فیلمی خانوادگی تبدیل می‌کند. کارگردان سعی می‌کند با بسط همدلی و همراهی، مخاطب را به فکر وادارد تا در بزنگاه‌های مهم تصمیم‌گیری سربلند بیرون بیاید. همچنان که قهرمان اصلی مستند «یک وجب خاک» با انتخاب مسیری شرافتمندانه و جنگیدن برای زیست سالم کاری می‌کند کارستان. البته مهدیان از عنصر تعلیق هم غافل نیست و با اتکا به پاندول نگه داشتن تماشاگر چنان غافلگیرش می‌کند که پس از خروج از سالن تازه فیلم در ذهن‌اش شروع می‌شود.

خلاصه اینکه «یک وجب خاک» در قالبی نئورئالیستی هم در محتوا و هم در فرم موفق است؛ در محتوا مخاطب را به سمتی رهنمون می‌کند که باید شریف زیست حتی اگر توانی سنگین داشته باشد. همچنانکه شخصیت اصلی فیلم بدون باج دادن با ایستادگی و جنگیدن از میدان پر تلاطم زندگی سربلند بیرون می‌آید. بالاخره اینکه باید تاکید کرد، «یک وجب خاک» از جمله مستندهای دیدنی هجدهمین جشنواره «سینماحقیقت» است که تماشاگر با دیدن آن نه تنها پشیمان نمی‌شود بلکه با دست پر از سالن نمایش بیرون می‌آید. مهر

گفت‌وگوی صبا با مهدیه سادات محور، کارگردان مستند:

مستند «چاو» تجربه نو و خاصی بود

چالش خوب است و حسی که الهام در مادری دارد، خاص است. او احساس نمی‌کند چون نابینا است، توان نگه داشتن بچه‌ای دو قلو را ندارد و برای هر دو فرزندش احساس مادری و دوست داشتن اغراق‌انگیز دارد.

محور بیان کرد: شرایط الهام پستی بلندی‌های زیادی داشت و قصه می‌توانست ابعاد متفاوت بگیرد ولی تلاش کردم در عین اینکه الهام قهرمان قصه من است و تلنگری به مخاطبان بزنم؛ به هر حال هر کدام از ما ممکن است، دست به انتخاب‌هایی بزنیم و شرایطی را که پیش می‌آید، تجربه کنیم و با توجه به تجربه خود و دیگران، برای خودمان پیش‌بینی و برنامه‌ریزی انجام دهیم و از این جهت دوست داشتم به مخاطبان هدف این مستند تلنگر بزنم.

او عنوان کرد: این مستند درامی انسانی و قصه‌گوست و فهم زندگی یک سوژه نابینا به جهت اینکه خودمان این تجربه را نداشتیم پیچیده بود، اما تلاش کردیم با پژوهش‌های بسیار و تجربه تدوین‌گر، دو نویسنده خانم انتخاب کنیم تا پلان‌ها، قصه و فیلم ما کامل شود. خلاصه فیلم مان‌ریشن ندارد اما نویسنده دارد و دغدغه داشتیم که نویسنده در کنار زحمات تدوینگر، کمک دهد تا به قصه درست، تمیز و روان پرداخته شود.

محور یادآور شد: ۶ ماه تدوین «چاو» طول کشید و همراهش فیلمی شد که با همه سختی‌ها خوب توانسته قصه بگوید و تا جای ممکن به شخصیت و حال مادر نابینای باردار، نزدیک شود. تولید با شرایط خاص روزهای الهام خیلی سخت بود و با این سختی در جایی که توانستیم بایستیم، ایستادیم و روایت کردیم.

او در پایان گفت: دو سال پیش با مستند «عزیز» در جشنواره سینماحقیقت حضور داشتم که تهیه‌کنندگی و کارگردانی آن را بر عهده داشتم؛ و برنده بهترین فیلم این جشنواره شد و این تجربه هم‌امیدوارم اتفاق مبارکی را رقم بزند.

پگاه زارعی گفت و گو: مهدیه سادات محور، تهیه‌کننده و کارگردان، «چاو» که در هجدهمین جشنواره سینماحقیقت در بخش فیلم کوتاه حضور دارد، گفت: مهدیه سادات محور کارگردان و تهیه‌کننده مستند «چاو» درباره دغدغه خود در پیگیری سوژه این اثر اذعان کرد: همیشه‌ی این ده سال در حوزه فیلمسازی دربارہ زنان، دغدغه‌ام این بود که حس و حال مادرانه را در موقعیت‌های مختلف به تصویر بکشیم؛ یکی از سوژه‌هایی که همیشه تصور می‌کردم، یک مادر باردار نابینا بود که او چگونه می‌تواند ۹ ماه برای دیدن لحظه تولد بچه‌اش انتظار بکشد.

او افزود: بسیار گشتم و ارتباطات مختلفی با دوستانی که چنین معلولیت‌هایی داشتند، گرفتم و از آن‌ها خواستم که اگر در اطرافشان کسی نابینا است که باردار باشد به من معرفی کنند؛ یک خانم نابینا معرفی شد و فرزند هم بواسطه اینکه پدر نابینای کامل بود، نابینا به دنیا آمده بود ولی به عنوان کارگردان دغدغه داشتم که از دوران بارداری قصه زندگی سوژه را روایت کنم.

محور، ضمن بیان اینکه حدوداً ماه سوم بود که با الهام ارتباط گرفتم و شرایط و وضعیتش را برایش توضیح داد و تولید فیلم را شروع کردیم و در واقع پژوهش پایان پیدا کرد و از آن ماه تا در واقع پنج ماهگی بچه که پلان آخر کار هست، این پروسه ارتباط ما ادامه داشت. البته کماکان هم ارتباط داریم اما در واقع بعد از پنج ماهگی لوین، کار تولید فیلم‌مان تمام شد.

وی درباره چالش‌های تولید «چاو» گفت: پرداختن به مادر بارداری که محدودیتی خاص مانند نابینایی دارد، خیلی کار سختی است و در این چند سالی که تجربه فیلمسازی از مادران باردار در مجموعه مستند «پا به ماه» دارم می‌دانم، ماه‌های آخر به دلیل بزرگ شدن جنین و مشکلات حرکتی و جسمی و خصوصاً روحی شرایط فیلمسازی خیلی شرایط ایده‌آلی نیست؛ ساعت تولید را باید خیلی پایین آورد و برنامه‌ریزی تولید را باید به دست سوژه بسپاریم.

او عنوان کرد: تعامل ما و الهام، خاطره انگیز بود و یکی از بزرگ‌ترین بخش‌ها و چالش‌ها همان روز تولد بچه بود؛ علی‌رغم همه مجوزها بیمارستان و به خاطر فشار بالایی که سوژه داشت و احتمال خطرهایی که ممکن بود بخورد، اجازه ثبت و ضبط آن لحظات را به ما نداد و ما اساساً تمام فیلم را ساخته بودیم که آن روزها و آن ساعت‌ها را ثبت کنیم؛ روزهای سختی بود اما الحمدلله بخیر گذشت.

این کارگردان بیان کرد: «چاو» تجربه نو و خاصی بود؛ تجربه خاصی که یک مادر با معلولیت و شرایط جسمی که دارد، در نهایت مادر است و دوست دارد این حس را تجربه کند و در مادری کم‌نمی‌گذارد و او هم انتخاب می‌کند که مادر شود و برای انتخابش مصمم است.

او ادامه داد: الهام هیچ تفاوتی در فرزند پروری نمی‌گذارد و اساساً با این انتخاب

سینما حقیقت ۱۸

رائد فریدزاده رئیس سازمان سینمایی هم‌زمان با آغاز جشنواره «سینماحقیقت» تاکید کرد این سینمای مستند است که می‌تواند آگاهی عمومی را ارتقا دهد، تغییرات اجتماعی را نمایان سازد و الهام‌بخش نسل‌های آینده باشد.

روز گذشته یکشنبه ۱۸ آذرماه در نخستین روز از هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» در بخش‌های مختلف، ۲۲ مستند روی پرده رفت.

در اولین جلسه رویداد «فیلم‌خبر»، در نخستین روز از هجدهمین جشنواره فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» ۱۳ مستند بررسی شدند و در اولین جلسه «فیلم‌خبر» مهرداد زاهدانی منتقد سینما، به عنوان مجری و کارشناس حضور داشت.

۴ مستند کوتاه، ۳ مستند نیمه بلند و ۴ مستند بلند ایرانی در بخش مسابقه بین‌الملل هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» روی پرده می‌روند.

مراسم افتتاحیه هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» ساعت ۱۵ روز گذشته ۱۸ آذرماه در سالن اصلی پردیس سینمایی چارسو برگزار شد. مجری مراسم حامد شکیبانیا بود و مستند «حالت عشق» به کارگردانی کارول منصور و تهیه‌کنندگی مونا خالیدی به عنوان فیلم افتتاحیه به نمایش درآمد.

۶ مستند خارجی برای نمایش در بخش نمایش‌های ویژه هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» انتخاب شدند.

جمعه ۲۳ آذرماه و در خلال برگزاری هجدهمین جشنواره بین‌المللی «سینماحقیقت»، کارگاه «هوش مصنوعی و اعتبار سینمای مستند» توسط حامد شکیبانیا رئیس هیات مدیره انجمن تهیه‌کنندگان سینمای مستند و مهرداد زاهدانی رئیس هیات مدیره انجمن کارگردانان سینمای مستند با مدیریت پل مسعود سفلائی از ساعت ۱۴ تا ۱۵:۴۰ برگزار می‌شود. کارگاه «هوش مصنوعی و اعتبار سینمای مستند» با همراهی نمایندگان صنوف کارگردانان و تهیه‌کنندگان سینمای مستند به کنکاش با ایده‌ها و نیاید‌های به کارگیری این پدیده جدید در حوزه فیلم مستند می‌پردازد.